

Předseda komise
PřF UK v Praze
Albertov 6
Praha 2

Posudek oponenta diplomové práce Glorie Hruškové:

Magnetometrické a spektrometrické analýzy polétavého prachu z lokalit s emisním znečištěním ovzduší převážně z automobilové dopravy (Pražský okruh) a z průmyslu (poblíž ostravských hutí) s využitím meteorologických dat

1. Náročnost zadání

Zadání práce spočívá ve zpracování naměřených magnetických a geochemických dat z analýzy vzorků filtrů vzduchu. Filtry zachycovaly velikostní pevné frakce polétavého materiálu ve dvou lokalitách (Praha a Ostrava) monitorující prachové množství.

Náročnost kromě zpracování rešeršní části spočívala v použití magnetických (vibrační magnetometr) a geochemických (roentgenová fluorescence) měření a jejich interpretaci.

2. Splnění požadavků zadání

Hlavním požadavkem bylo: „zkoumat vztahy mezi magnetickými parametry vzorků, jejich hodnoty koncentrací kovů často se vyskytujících v emisích z těchto zdrojů, celkovou hmotností prachové frakce ve vzorcích a meteorologickými parametry (v případě ostravských vzorků)“.

Absolventka požadavky nejenom splnila, ale také se pokusila naznačit směr budoucího výzkumu této problematiky.

3. Rozsah práce

Práce má 75 stran a její rozsah a náplň odpovídá požadavkům na diplomovou práci (diplomová práce: minimum 50 normostran, obvyklé rozmezí 70-100 normostran, maximum 120 normostran).

4. Prezentací úroveň technické zprávy

Úvodní kapitoly rešeršní části sice uvádějí do dané problematiky, ale obsahují některé nedostatky.

Abstrakt shrnuje hlavní poznatky diskutované v práci, a jak česká, tak i jeho anglická verze si odpovídají a jsou částečně srozumitelné. Abstrakt je ale napsaný v nesouvislých odstavcích, a ve fragmentech nastiňuje diskutovanou problematiku práce. Z abstraktu vyplývá, že se práce zabývá převážně metodami environmentálního magnetismu, ale také metodami geochemie.

Technická úroveň: Celkově hodnotím technickou úroveň jako uspokojivou. A to i přes to, že i když zpracování nových výsledků a naměřených dat je dobře logicky uspořádáno a metody popsány, řada výroků v rešeršní části by měla být doplněna vhodnou referencí (viz. Práce s Literaturou).

Následují specifické nedostatky:

Úvod:

Je pouze částečně nesrozumitelný, sice seznamuje s kontextem práce – s výčtem metod a s popisem lokalit, které jsou důležité pro interpretaci znečišťovacích procesů, ale na příklad není z úvodu jasné, které z uvedených vzorků patří k uvedeným lokalitám.

Fráze: „Převzaté vzorky PM1, PM2, PM10 a TSP filtrů odebrané standardním postupem pro sledování znečištění ovzduší byly dále podrobeny magnetometrickému zkoumání vibračním vzorkovacím magnetometrem, rentgenfluorescenční analýze hmotnostním spektrometrem a metrologickým zkoumáním a zjišťovaly se“ je nesrozumitelná. Neexistuje „rentgenfluorescenční analýza hmotnostním spektrometrem“

Druhá kapitola

Paragraf (P.) 9. Věta „Znatelný zdroj znečištění vykazujícího magnetické vlastnosti...“ je nejasná, protože každá hmota vykazuje nějaké magnetické vlastnosti.

Subkapitola 2.2

P.1.: Zkratka filtru TSP je vysvětlena až v následujícím paragrafu.

P.5.: Výrok: „Částice větší než 0,5 μm obvykle nejsou schopny proniknout do plic.“
Je v rozporu s předchozím tvrzením, že „Částice o velikostech 2,5–10 μm vnikají do průdušek“ a výrokem v následujícím textu „lidské plíce nejnáze zadrží částice velké přibližně 1 μm “.

Subkapitola 2.5.:

P.10.: Pojem „větrná růžice“ není dostatečně definován.

Subkapitola 2.6.:

P6.: Uvádí se zde řada nedostatečně definovaných pojmů: „**susceptibility κ , anhysteretické remanentní magnetizace ARM a izotermální remanentní magnetizace IRM a postupnou teplotní demagnetizaci**. Spočítali a určili **objemovou magnetickou susceptibilitu χ , anhysteretickou susceptibilitu κ_{ARM} , nasycenou izotermální remanentní magnetizaci SIRM a remanentní koercivitu H_{cr}** a analyzovali poměry $\kappa_{\text{ARM}}/\kappa$, $-\text{IRM}(-300\text{mT})/\text{SIRM}$ a SIRM/κ .“

P7: Parametr σ není dostatečně definován.

Některé formulace jsou zmatené:

Subkapitola 3.4.:

Zmatená formulace: „(měření teplotní závislosti na magnetizaci)“ mě by být „měření magnetizace v závislosti na teplotě“

Subkapitola 3.6.:

Zmatená formulace: „Při běžném měření je nejčastější variantou Dayův diagram...“
Mělo by být: „Běžná měření jsou nejčastěji zobrazena Dayovým diagramem“

5. Formální úprava technické zprávy

Rozložení textu a obrázků je příjemné na čtení, a i umístění tabulek je přehledné.

Určité nedostatky jsem našel v gramatické úpravě. Z toho důvodu celkově hodnotím formální úroveň jako dobrou. Práce obsahuje gramatické překlepy: „metrologickém zkoumání“, „tetraethylolovo, tetramethylolovo“, respektive, výsledků. Předmět v souvětí v jednom případě není definován: „Díky magnetickým vlastnostem částic v antropogenním prachu odlišují poléťavý prach od ostatních aerosolů.“

V některých případech by bylo vhodné použít konkrétnější tvrzení („Obvykle náleží“, „mají tendenci“, „různých chemických reakcí v ovzduší“, „Různé zdroje“).

6. Práce s literaturou

Práce s literaturou je pouze částečně uspokojivá. Nedostatkem je to, že práce obsahuje řadu internetových zdrojů. Internetové zdroje nejsou vhodné zdroje pro vědeckou práci, protože nebyly kriticky zhodnoceny odborníky v daném oboru a tedy mohou obsahovat zavádějící a nepravdivé informace. Reference nejsou seřazeny abecedně a je komplikované najít referovaný zdroj.

Specifické nedostatky:

Druhá kapitola

U prvního a třetího paragrafu (P. 1 a P. 3) chybí zdroj.

P.4: uvedený zdroj „biomasa-info.cz“ nelze najít.

P.10. Chybí zdroj

Subkapitola 2.3.

P.5.: nepodložené tvrzení: „Výskyt azbestu na brzdových destičkách však dnes bude naprosto minoritní, protože se obložení musí podle předpisů v zákonem stanovených lhůtách vyměňovat a kontrolovat, a tvrzení tedy může být téměř neplatné.“ Chybí zdroj.

Subkapitola 2.4.:

P.4.: Důležitý výrok „Mezi koncentracemi magnetických kovů (především Fe) a ostatních kovů je také závislost, takže z množství magnetometricky snadno stanovitelného Fe se dá usuzovat na koncentraci jiných kovů.“ nemá zdroj.

Subkapitola 2.5.:

P.1., P.3.: Chybí zdroj.

Subkapitola 3.2.:

P.3., P.4., P.5., P.6., P.8.: Chybí zdroj

Subkapitola 3.3.1.

P.1.: Chybí zdroj.

Subkapitola 3.3.2.

P.1.: Chybí zdroj.

Subkapitola 3.3.3.

P.1.: Chybí zdroj.

Subkapitola 3.4.:

P.1.: Chybí zdroj.

Subkapitola 3.5.:

P.1., P.2.: Chybí zdroj.

Subkapitola 5.2.1.:

P.2., P.3.: Chybí zdroj.

7. Využitelnost výsledků

V problematice sledování znečišťování ovzduší se často postuluje, že znečištění těžkými kovy jde ruku v ruce s množstvím magnetických částic. Tato práce přesvědčivě ukazuje, že to není pravda a že magnetická susceptibilita nedokáže indikovat množství těžkých kovů v atmosféře. Tato data jsou dle mého názoru publikovatelná v impaktové literatuře.

8. Otázky k obhajobě

V kapitole 2.6. je výrok:

„Nasycená remanentní magnetizace MS a hystereze k_i se snižují spolu se zmenšující se velikostí prachové frakce. To znamená, že obsah magnetických částic se snižuje s klesající velikostí prachových částic PM.““

Vysvětlete, jak je možné, že je postulováno, že snížení nasycené remanentní magnetizace souvisí se snížením velikosti prachových částic. Je to v rozporu s tím, že menší prachové částice indikují menší velikost magnetických částic k nim přiřazených a tedy částice, které představují jedno doménové magnetické struktury s větší hodnotou nasycené remanentní magnetizace, nežli je tomu u větších magnetických částic.

V 3. kapitole je paragraf bez uvedení zdroje, kde píšete: „Diamagnetismus je nezávislý na teplotě“

Vysvětlete, proč je diamagnetismus nezávislý na teplotě.

V 3. kapitole je paragraf bez uvedení zdroje, kde píšete: „Magnetizace paramagnetik indukovaná ve vnějším magnetickém poli roste lineárně a v polích s vysokou intenzitou dosahuje nasycení.“

Vysvětlete, jaké hodnoty polí vysoké intenzity máte na mysli.

V kapitole 3.3.1., v 1. paragrafu, kde není uvedený zdroj píšete: „Magnetit (chemický vzorec Fe_3O_4) je lesklý černý opakní ferimagnetický minerál“.

Vysvětlete, proč uvádíte, že magnetit je „lesklý“ a srovnajte „lesklost“ s hematitem, u kterého „lesklý“ neuvádíte.

V kapitole 3.3.2., v 1. paragrafu, kde není uvedený zdroj píšete: „Pro paleomagnetická měření se používá hematit v červených pískovcích a břidlicích (tzv. červených ložiskách). Z důvodu parazitického feromagnetismu je celkový feromagnetismus minerálu jen slabý.“ ...ve srovnání s magnetitem.

Jak vysvětlíte, že hrubozrný hematit (1mm) má o několik řádů větší přirozenou remanenci než hrubozrný magnetit (např. vyhledejte: Kletetschka, G., P. J. Wasilewski, and P. T. Taylor (2000). Hematite vs. magnetite as the signature for planetary magnetic anomalies?, *Physics of the Earth and Planetary Interiors*, 119(3-4), 259-267, doi:10.1016/s0031-9201(00)00141-2.)

V kapitole 3.5. je výrok:” Větší magnetické částice mají obecně nižší poměr anhysteretické remanentní magnetizace ARM ku SIRM.”

Vysvětlete, proč tomu tak je z pohledu doménových struktur.

Tab. 5.6. ukazuje, že koncentrace magnetických zrn nemá žádný vztah k množství zachycených kovů. To je v rozporu s vaším tvrzením v subkapitole 2.4., že:

“Mezi koncentracemi magnetických kovů (především Fe) a ostatních kovů je také závislost, takže z množství magnetometricky snadno stanovitelného Fe se dá usuzovat na koncentraci jiných kovů“.

Vysvětlete původ vašeho tvrzení.

Není z práce jasné, zda jste odečítala paramagnetickou/diamagnetickou směrnici při odečítání saturované magnetizace z hysterezních smyček.

Prosím ujasněte.

9. Souhrnné hodnocení

Přes drobné nedostatky velice kladně hodnotím zpracování kapitoly „Metodika a zpracování měření“ a také diskuze, která podrobně seznamuje s technikou a přístupem k měření a problémy měření a případnými postupy k jejich vylepšení. Autorka práce prokázala chápání důležitosti podrobného popisu principů měření a jeho zpracování.

Lze konstatovat, že i když v rešeršní části je tato práce s nedostatky, přehledně seznamuje čtenáře z prováděným výzkumem, kterou ilustruje vhodně vybranými obrázky.

Autorka si osvojila práci s magnetickou problematikou, cituje přes 50 původních publikací, jazykově je práce na dostatečné úrovni, i když s uvedenými nejasnostmi. Pokud autorka odpoví dostatečně na dotazy k této práci, doporučuji ji k posouzení.

Praha, 18.5.2018

doc. RNDr. Gunther Kletetschka Ph.D.

